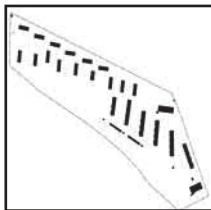
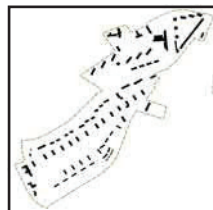




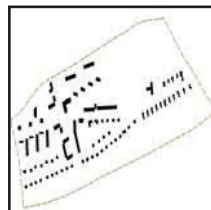
## Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen (1960-1940-luvut)



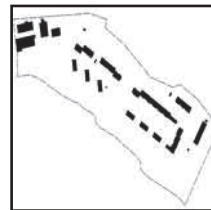
HIPPOSKYLÄ



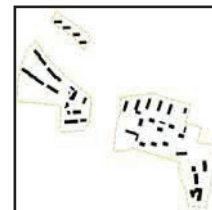
RANTAPERKIÖ



RAHOLA



JÄRVENSIVU



RAUTAHARKKO, TAATALA

## 4.3 RAHOLA

Aluerajaus käsittää selkeästi liikennereitteihin rajautuvan Raholan keskusta-alueen, jonka rakennustyypeihin kuuluu kerrostalojen lisäksi rivitaloja pientaloalueita.



### 4.3.1 Alueen historia ja rakentuminen

Pyhäjärven pohjoisrannasta nousevan harjun loivassa alarinteessä sijaitseva Rahola kuuluu vanhoihin Pirkkalan pitäjän historiallisiin asutusseutuihin. Viljelykelpoisen harjumuodostelman juurelle sijoittui jo varhain lukuisia kartanoita ja suurtiloja. Harjun reunaa seuraava maantie on osa keskiaikaista maantieverkkoa, joka yhdisti Satakuntaa, Hämettä ja Pohjanmaata.

Keskiaikaisiin maakirjakyliin kuuluvassa Pirkkalan pitäjän Raholan kylässä oli vuonna 1543 neljä taloa, joiden nimet ovat jääneet elämään Raholan kaupunginosan tiennimissä. Taloista muodostet-

tiin 1650 sotamarsalkka Wrangelille lahjoitettu Raholan kartano. Säterivapaus peruutettiin suuren reduktion yhteydessä, jonka jälkeen Raholasta tuli ratsupalvelulla verot suorittava ratsutila. 1700-luvulla Raholan ja läheisen Kaarilan omisti Gaddin suku, johon kuului mm. Suomen ensimmäisiin tiedemiehiin kuullut Per Adrian Gadd. Suvun aikana Raholassa pidettiin mm. kestikievaria. Nykyisten Raholan 1950-luvun kaupunginosan ja 1940-luvun siirtolapuutarhan väliin jäävän tilakeskuksen pihapiirin päärakennus valmistui 1796.

Tampereen kasvu näkyi alueella jo 1900-luvun alkupuolella, jolloin harjulle syntyi teollisuutta ja pienasutusta. Keskeisiä tehtaita olivat Raholan naapurissa, maantien ja rautatien varrelle, perustetut nahka- ja maalitehtaat.

Raholan ratsutila myytiin Tampereen kaupungille vuonna 1935. Kaupan jälkeen tila jatkoi maataloustoimintaansa, ollen merkittävä osa kaupungin laitosten ruokahuoltoon aina 1950-luvulle saakka. Osa tilan maista kaavoitettiin, jolloin vanhan maantien pohjoispuolella olevalle harjulle syntyi omakotiasutusta. Raholan alarinteessä, Pyhäjärven rannassa olleet tilan pellot jäivät tällöin viljelyyn.

Rahola kuului Pohjois-Pirkkalaan vuoteen 1937 saakka, jolloin se liitettiin osaksi Tampereen kaupunkia. Alueliitoksessa Tampereen kaupunkiin liitettiin mm. Pispala ja Epilä. Liitosalueen nimi, Harju, viittasi Pyhäjärven rannasta nouseviin harjuihin, joiden etelärinteeseen oli keskittynyt pääosa alueen vanhoista kylistä. Raholassa harjua seurasi myös jo keskiajalla käytössä ollut maantie. Nykyinen Nokiantie noudattaa pääpiirteissään tämän vanhan maantien 1700-luvulla tunnettua

linjausta. Tie säilyi kaukoliikennettä välittävänä päätienä aina 1960-luvulle, jolloin rantaan rakennettu moottoritie korvasi sen.

Maatalous sekä yhteisöjen ja yritysten tarve omavaraisuuteen menettivät merkitystään sotien jälkeen. Kaupungin omistaman Raholan tilan vanhat rintapellot otettiin tällöin laajenevan kaupungin rakennuspaikoiksi. Raholan tilakeskukseen itäpuolella olleet pellot muutettiin Raholan siirtolapuutarhaksi ja länsipuolelle suunniteltiin ennen sotia syntyneen Raholan omakotivaltaisen alueen keskustaksi, johon sijoitettiin suunnitelmassa torin ympärille kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Ranta-alue varattiin jo tällöin uuden päätien, tulevan moottoritien käyttöön. Yhtenäinen, rakentamaton peltoaukea tarjosikin hyvän lähtökohdan suunnittelulle.

## Rahola ja tutkimusalue historiallisilla kartoilla

*Kuva: Ote v. 1909 Senaatinkartasta. Pohjois-Pirkkalaan kuulunut Raholan kartano näkyy kartan oikeassa reunassa, lähellä ranta. Lähde: Kansallisarkisto.*



## Kaupunginosan kaavoitus ja rakentuminen

Raholan asemakaavan on laatinut arkkitehti Katri Käki ja se vahvistettiin 1955. Kaava oli laajennus Raholan vanhempaan kaavaan. Kaavoitettua aluetta laajennettiin itäpuolelle arkkitehti Aaro Alapeuson laatimilla omakotiasutusta ja puistoalueen käsittävillä asemakaavoilla, jotka vahvistettiin 1960 ja 1961. Laajennusosa käsitti pääosin entisen peltovainion koilliskulmalle jääneen Raholan lammashaan, josta muodostettiin Piikahaka –niminen puistoalue, jonka reunalle sijoitettiin koulukodille tontti. Kaava-alue sai selkeät, osin historialliset rajat. Pohjoisessa alueen rajan muodosti vanha päätie, Nokiantie, lännessä rajana oli Raholan ja Villilän tilojen vanha tilaraja. Etelässä rajan muodosti Pyhäjärvi ja ranta-alueelle sijoittuva tuleva moottoritie. Itäpuolella Raholan rajaksi tuli seuraavalla vuosikymmenellä rakennettu Tesoman lähiöön liittyvä Tesoman valtavyäly. Nykyinen Raholan kaupunginosa jakautuu mm. Ylä- ja Ala-Raholaan, joista jälkimmäinen viittaa sotien jälkeen pellolle kaavoitettuun keskusta-alueeseen.

Alueen rakentaminen alkoi eteläreunalta, Ippisenkadun länsipäästä, jonka tyypilliset jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksiset omakotitalot valmistuivat pääosin vuosina 1955-1957. Kadun varrelle valmistui myös ajan rakentamista edustava rapattu kerrostalo 1958. Omakotitaloja rakennettiin tällöin lisäksi Voionmaankadun varrelle. Alueen sisääntuloa ja aukioita korostavien kerrostalojen rakentaminen alkoi 1960-luvulla

ja ne valmistuivat pääosin vuosina 1961-1965. Rakentamisen yhteydessä niiden kaavaa ja rakennusaloja tarkastettiin, joten kerrostalot edustavat jo pääosin ajan teollisempaa ja tehokkaampaa rakentamista. Alueen maamerkkeihin kuuluva huomattavan pitkä rivitalo valmistui 1962 ja vastaava toria rajaava kerrostalo 1965. Edellisen vuosikymmenen rappaus vaihtui elementteihin ja punatiilen käyttöön julkisivussa. Alkuperäisen kaavan mukaan toteutui lähinnä Tuularikadun kaksikerroksiset kerrostalot.

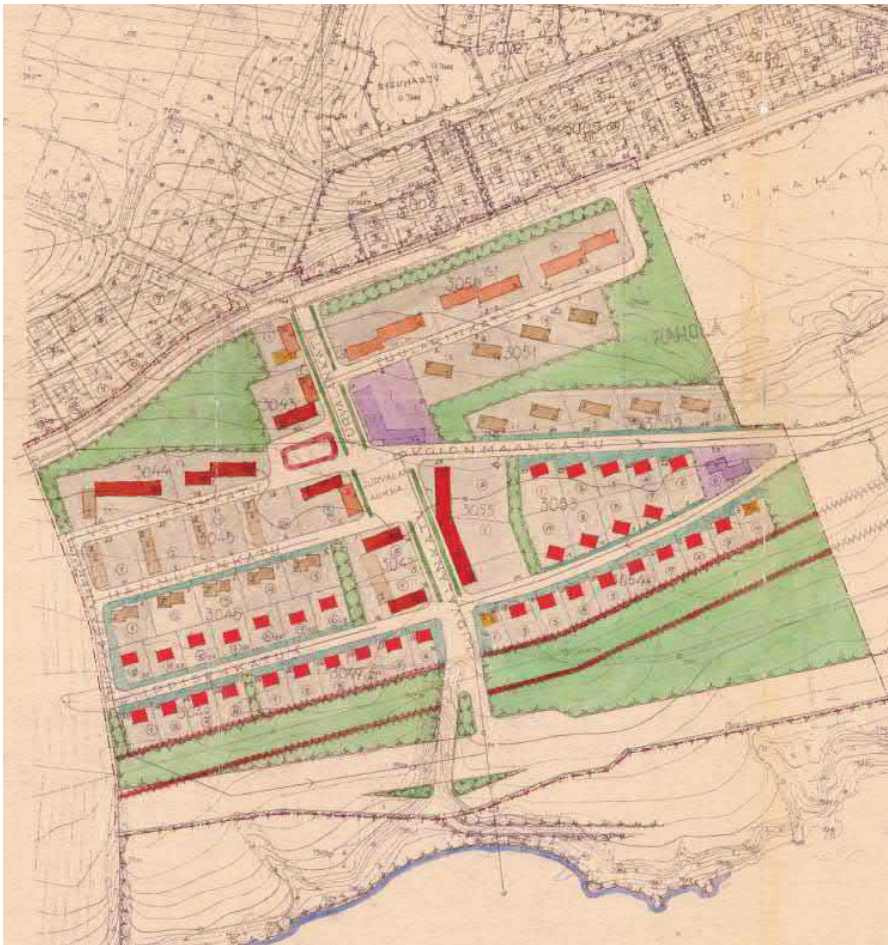
Kaupunginosaa laajennettiin kaavoittamalla vuonna 1960 Voionmaankadun itäpään omakotitontteja. Matalat, Puutalo Oy:n omakotitalot valmistuivat pääosin vuosina 1962-1963. Niiden pohjoispuolelle, Piikahaan puiston reunaan rakennettiin 1970-luvun lopulla pieni ns. sveitsiläistalojen omakotiryhmä. Alueen etelä- ja itärajan muodostavat Nokian moottoritie ja Tesoman valtatie valmistuivat 1960- ja 1970-luvun vaihteessa.

Julkisesta rakentamisesta toteutui alueen itäpään laajennusosaan vuonna 1961 valmistunut lastenkoti. Alueen keskustan muodostavan torin reunalle kaavoitetulle julkisen rakennuksen tontille valmistui päiväkotito vuonna 1992. Tällöin rakennuksen sijoittelua muutettiin, jolloin alkuperäisen kaavan toria rajaava idea katosi. Alueen etelärajan muodostava Nokian moottoritie valmistui 1960-luvun jälkipuoliskolla ja Pyhäjärven rantaan ja katkaisi alueen vanhan yhteyden vesistöön.

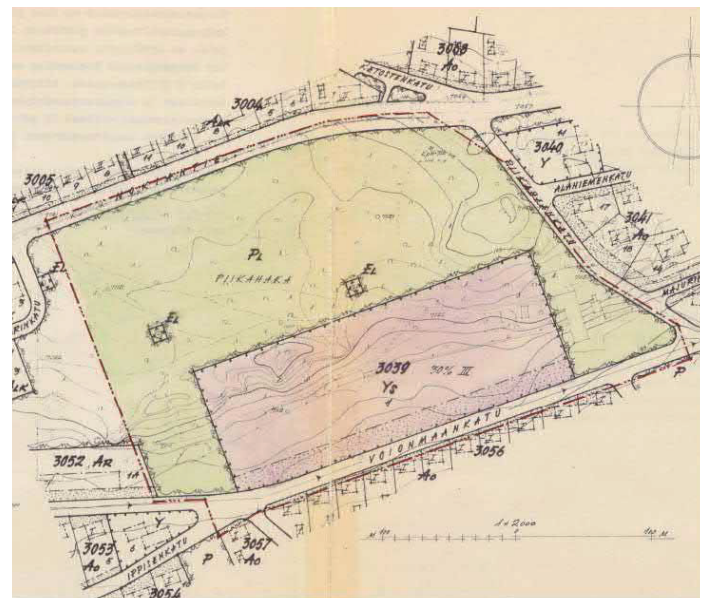
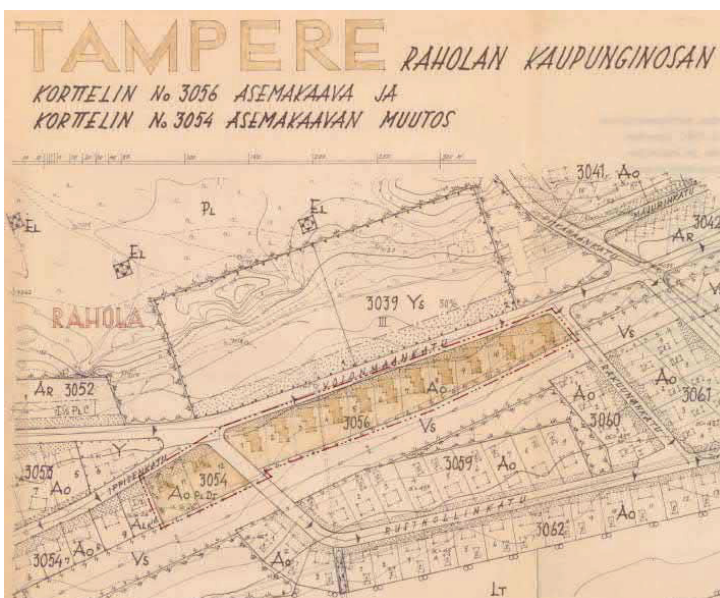
Kuvat: Raholan kartanon pellosto kaupunginosaksi, ilmakuvat 1946,1956,1966 ja 1974.



## Asemakaavat








Kuva: Raholan asemakaava, laatinut arkkitehti Katri Käki, vahvistettu 1955.

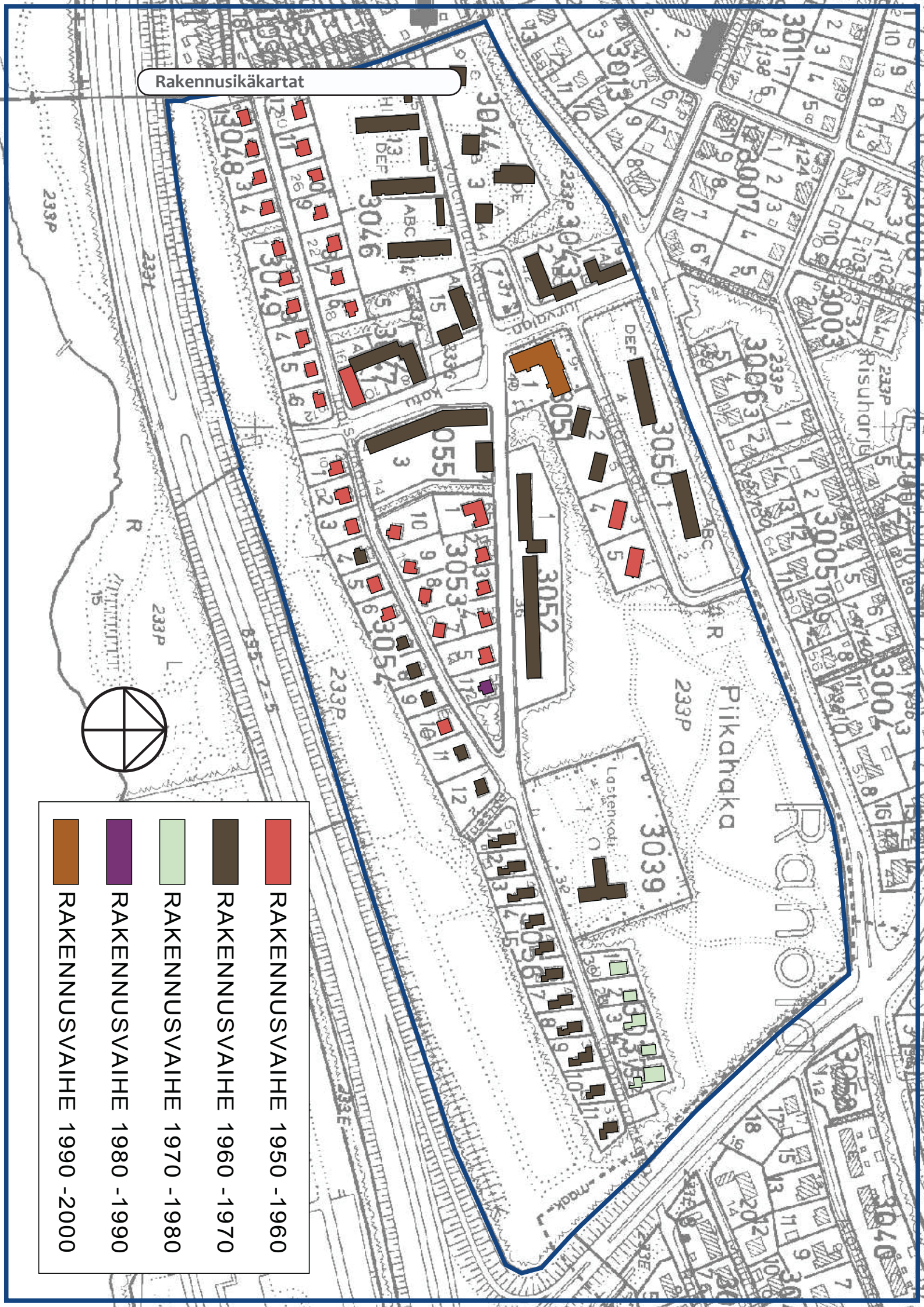


Kuva: Raholan asemakaavan laajennukset keskustan itäpuolelle, ark. Aaro Alapeus, vahvistettu 1960.

Rakennusikäkartat



-  RAKENNUSVAIHE 1950 -1960
-  RAKENNUSVAIHE 1960 -1970
-  RAKENNUSVAIHE 1970 -1980
-  RAKENNUSVAIHE 1980 -1990
-  RAKENNUSVAIHE 1990 -2000



### 4.3.2 Maisemarakenne

Raholan alue sijoittuu maisemarakenteessa harjualueen ja ranta-alueen rajavyöhykkeelle, vanhalle viljelyalueelle. Alue rajautuu pohjoisessa Tesoman harjuun. Etelässä rajaavana tekijänä on pyhäjärven ranta kulkeva moottoritie. Alue nousee kauttaaltaan pohjoisen suuntaan melko tasaisesti 15-20 metrin verran, joskin Piikahaan puistoalueen kohdalla maasto kohoaa muuta aluetta huomattavasti jyrkemmin.

Raholan rakennukset sijoittuvat loivasti laskevaan maastoon siten, että suurimmat rakennusmassat jäävät rinteen yläosiin sekä keskeisen kulkuväylän varsille. Perhekoti kätkeytyy Piikahaan puistoalueen reunalle, mäen alle. Katuun linjattu pientalojen nauha määrittelee lähiön rakennetun alueen eteläreunaa. Tampereen kaupungin taimitarha toimii vehreänä suojavyöhykkeenä moottoritien ja asutuksen välillä.

Sekä maiseman eheyttä että toiminnallisuutta häiritsevät Raholassa ylikasvaneet liikenneväylät, joiden keskelle lähiö jää loukkuun. Alkuperäisessä kaavasuunnitelmassa alueelle on osoitettu saapuminen kolmesta eri suunnasta, jolloin tiet olisivat kohdanneet lopulta Raholan keskusaukiolla. Väylien kasvun vuoksi myös liikennemelu on alueella monin paikoin voimakkaasti läsnä.

Raholan profiili erottuu parhaiten katsottuna suoraan etelästä Pyhäjärveltä. Moottoritielekin alueen rakennukset erottuvat jonkin verran, joskin lähinnä vain lehdettömään aikaan. Kesällä meluvallien yhteydessä oleva runsas kasvillisuus peittää tehokkaasti takana olevat rakennukset. Myös järvellä näkymät avautuvat kauaksi rannasta korkean puuston vuoksi. Nokiantien suuntaan alue esiintyy hyvin vahvasti ja hahmottuu selvästi omana kokonaisuutenaan.

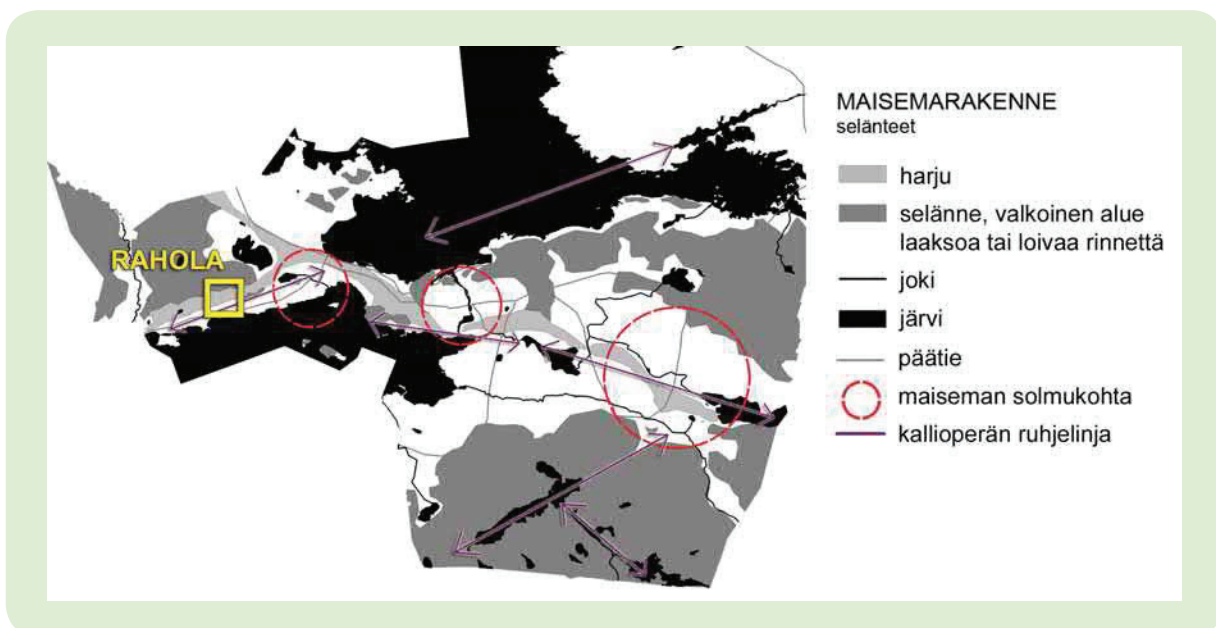
### 4.3.3 Aluerakenne

#### Idea:

Raholan tarkastelualue noudattelee 1950-luvun lähiörakentamisen monia perusajatuksia: asutokanta on hyvin monipuolista, ja palvelut on keskitetty alueen sisääntuloväylän yhteydessä olevalle aukiolle, jossa alueen kadut kohtaavat. Katuverkko seuraa maaston suuntia, ja rakennusten sijoittelussa on tavoiteltu väljyyttä. Keskusaukio liittyy alueen sisäiseen puistovyöhykkeeseen, ja myös Pyhäjärven ranta virkistyspaikkoineen on lähellä. Kehittyvä tieliikenne näkyy jo erillisenä liikennealueena, joka lienee tarkoitettu linja-autojen kääntöpaikaksi.

#### Lähiön kolme keskeistä rakenteellista elementtiä ovat:







- Rajattu kaupunkimainen keskusaukio Jurvankadun taitepisteessä
- Asuinrakennusten avoimet, ilmapasti suunnitellut korttelit
- Piikahaanpuiston ja perhekodin maisema

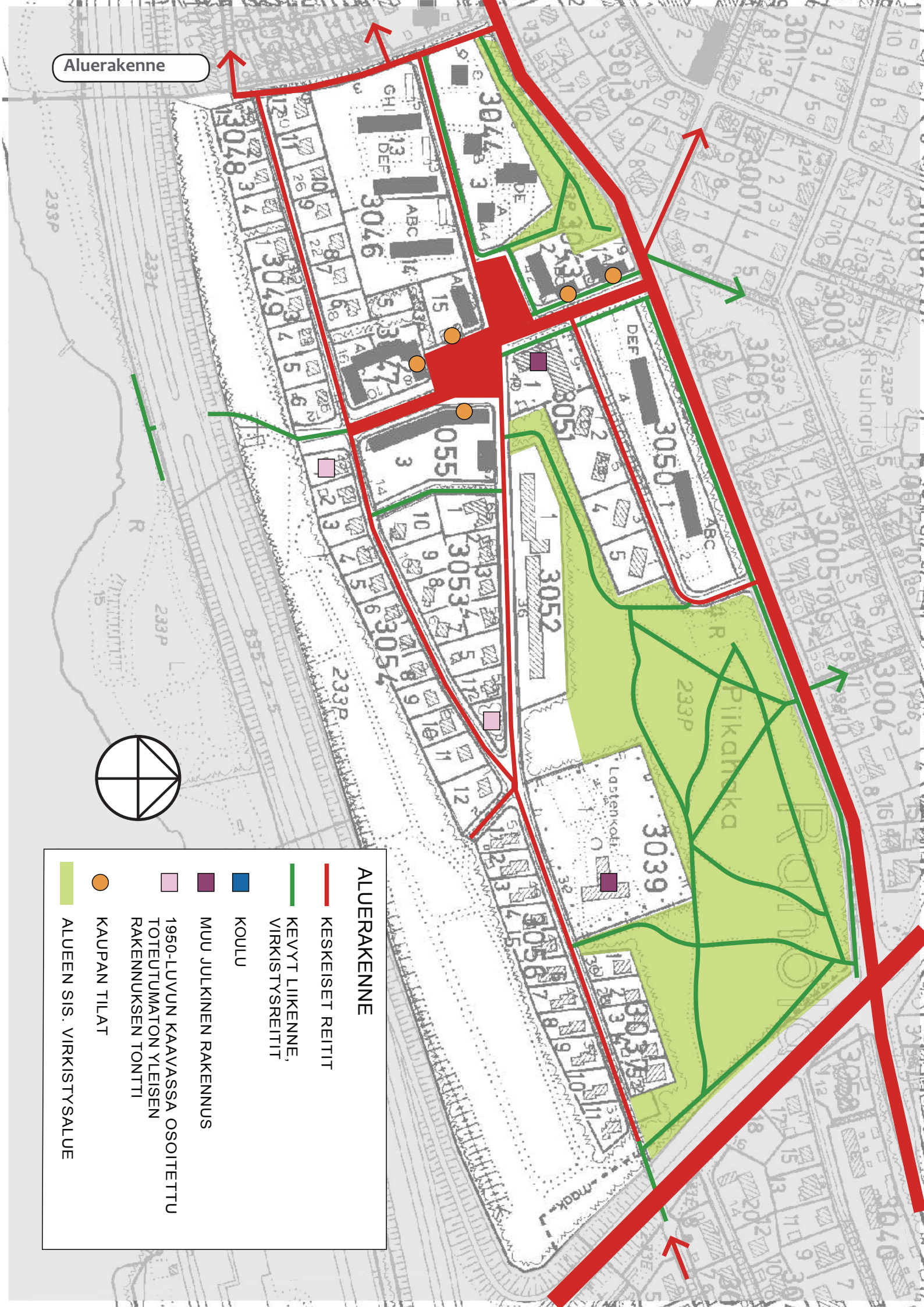


Aluerakenne



### ALUERAKENNE

-  KESKEISET REITIT
-  KEVYT LIIKENNE,  
VIRKISTYSREITIT
-  KOULU
-  MUU JULKINEN RAKENNUS
-  1950-LUVUN KAAVASSA OSOITETTU  
TOTEUTUMATON YLEISEN  
RAKENNUKSEN TONTTI
-  KAUPAN TILAT
-  ALUEEN SIS. VIRKISTYSALUE





Raholan selkäranka ja ydin on Jurvalankatu, jonka varrelle ja läheisyyteen alueen tehokkain ja korkein rakentaminen keskittyy. Aukion rakennusten sijoitteluratkaisuilla on tavoitettu melkein pä kaupunkikeskustamainen tunnelma. Aukion pohjoisreunalla oleva, vasta 1992 rakennettu päiväkotiliittyy keskustan koilliseen avautuvaan Piikahaan puistoalueeseen. Asuinrakennusten korttelit sijoittuvat katuverkon väliin jääviin soluihin ja noudattavat pääosin avointa korttelirakennetta. Lähiön asemakaavasuunnitelma on laadittu 1950-luvulla, ja sitä on 1960-luvulla toteutettaessa muuteltu korttelikohtaisesti vastaamaan ajan trendejä ja mitoitusarpeita.

### Katuverkko

Tarkastelualue rajautuu reunoiltaan erityyppisiin katuihin ja teihin: Sisäisenä pääkatuna toimivalle Jurvankadulle käydään alueen pohjoislaitea määrittävältä Nokiantieltä. Raholan Itä- ja eteläreunoja määrittävät Tesoman valtatie ja valtatie 12, joilta on myös alkuperäisessä kaavasuunnitelmassa osoitettu yhteydet Raholaan. Kaikki sisään-tuloväylät olisivat suunnitelman toteutuessa johtaneet Raholan aukiolle, jonka merkitys olisi korostunut entisestään. Kaavan toteutusvaiheessa yhä vilkasliikenteisemmiksi kasvaneet tielinjat on kuitenkin alitettu kevyen liikenteen alikuluin. Alkuperäinen kaavasuunnitelma ei ole täysin kestänyt yksityisautoistumisen vallankumouksen seurauksia. Seurauksena myös liikenteen melu on läsnä häiritsevästi mm. Piikahaan puistossa. Raholan länsireunana toimiva Jurvankadun läntinen rinnakkaisväylä Pukkisaarekatu on sen sijaan oivallisesti tarjonnut tartuntapinnan alueen laajenemiselle 2000-luvulla.

Raholan sisäinen katuverkko on luonteeltaan melko yksinkertainen ja kaaviomainen. Aluerakennetta ei varsinaisesti ole aukiolta sormimaisesti leviävä, mutta sen tyyppistä ajatusta on suunnittelulla karkeasti haettu. Kevyen liikenteen yhteyksiä alueen osien halki on useita, mutta itsenäistä kulkuverkostoa ne eivät muodosta. Osin 1960-luvun taitteessa toteutettu katuverkko on mitoitettu hyvin leveäksi, ja keskeisillä väylillä on myös jalkakäytävät. Jurvankatua reunustavat molemmin puolin liikenteenjakajakaistoille istutetut puurit.

Paikoitusta on Raholassa järjestetty runsain mitoin kadunvarsille, aukioille ja parkkipaikoille sekä rakennusten pohjakerroksissa ja erillisissä rakennuksissa oleviin autotalleihin. Yksityisautoistumisen aikakausi ja samanaikainen suuren

maaltamuuton ajan rakentamisen tehostamisajattelu näkyvät edelleen katukuvassa. Yksi alkuperäisessä kaavasuunnitelmassa esitetty Jurvalanaukiolta länteen suuntautuva katu on mitoitussyistä jätetty kokonaan rakentamatta.

### Rakennusmassat

Raholan korttelien suunnittelu on tyyliltään hyvin riekaleista: Kukin korttelialue koostuu omanlaiseensa typologiaan nojaavasta itsenäisestä rakennusryhmästä. Vaikutelmaa korostaa alkuperäisen kaavasuunnitelman muutokset 1960-luvulla tarpeen mukaan, korttelialue kerrallaan. Käytössä on monia rinnakkaisia ja päällekkäisiä koordinaatioita, joiden suunnat perustuvat pohjimmiltaan maiseman linjoihin. Rakennukset sijoittuvat usein hieman viistosti katuun nähden. Karkeasti voidaan sanoa, että rakennusten koko pienenee joka suhteessa alarinteen suuntaan laskiessa. Ippisenkadun eteläpuolen yhtenäiseen linjaan rajautuva pientalorivi muodostaa taajamalle selkeän etelärajan. Taimitarha on jätetty ehdottoman rakentamattomaksi suojavyöhykkeeksi valtatie vierustalle.

### Julkinen rakentaminen

Raholan palvelut ovat keskittyneet lähiöperiaatteiden mukaisesti Jurvalanaukiolle ja Jurvankadun sisäänkäynnille. Aukiolla on liiketiloja sekä kerrostalojen kivijaloissa että erillisissä matalissa liikerakennuksissa. Alueen liiketoiminta on säilyttänyt elinvoimaisuutensa, ja kaikki liiketilat ovat edelleen käytössä, joskin päivittäistavaraliikkeet ovat siirtyneet alueen ulkopuolelle suurempiin yksiköihin. Torialue on muutettu parkkipaikaksi ja sitä on maisemoitu puuistutuksilla.

Piikahaan puiston kupeessa, suojaisella paikalla rinteen alla on Raholan perhetukikeskus. Rakennuksen ympäristö on monin paikoin melko pusi-koitunutta. Alkuperäisessä kaavasuunnitelmassa osoitettu Ippisenkadun ja Voionmaakadun haaran yleisten rakennusten kolmiomainen tontti on edelleen rakentamaton. Alueella voisi olla otollisia paikkoja kaupunkirakenteen eheyttämiselle ja tiivistämiselle.

#### 4.3.4 Rakennukset ja korttelit

Raholan asuinalueen rakennuskanta on hyvin monipuolista ja siinä näkyy rakentamisen taitekohta käsityövaltaisesta teollisempaan rakennustapaan. Alueen pientalot ovat valtaosin vähäeleisiä käsityövaltaisen jälleenrakennuskauden tyyppitaloja 1950-luvun loppupuolelta tai 1960-luvun alun matalaa, teollista puutalotuotantoa edustavaa rakentamista. Kerrostalot ovat 1960-luvun alusta, ja niissä toistuvia teemoja ovat tiilipinnat ja ruutuelementit, peltikattojen muotoilut, matalamat siipirakennukset sekä maantasokerrosten autotallit. Yksityisautoilun yleistymisen näkyy katukuvassa monilla eri tavoilla järjesteltyinä paikoitusratkaisuina. Keskusaukion katukuva on kaupunkikeskustamainen. Raholan julkisia rakennuksia ovat Piikahaan puiston laidalla oleva vuonna 1961 rakennettu perhekoti ja keskusaukioon liittyvä päiväkotit 1990-luvulta.

#### Julkiset rakennukset

Yksikerroksisen perhekodin arkkitehtuurissa on monia 1960-luvun taitteen kerrostaloarkkitehtuurille tyypillisiä aiheita. Näitä ovat rakennusten tiilipäädät, vaakasuunnan korostaminen värisävyin sekä kattomuodoilla leikkittely. Ajan hengen mukaisesti matalan, maisemaan sulautuvan rakennuksen suunnitteli vuonna 1960 kaupunginarkkitehti Jaakko Ilveskoski. Kaiken kaikkiaan rakennuksen ilmeestä ja tunnelmasta on tavoiteltu mahdollisimman kodinomaista, mikä tekee kohteesta arkkitehtuurihistoriallisessa mielessä kiinnostavan.

Jurvanaukion laitaa sijoitetulle julkisen rakennuksen tontille vuonna 1994 rakennetussa päiväkodissa on tiiliverhoiltu julkisivu, mikä liittyy

rakennuksen osaksi keskusaukion tiilijulkisivuja. Alkuperäisessä kaavasuunnitelmassa rakennus on osoitettu rajaamaan aukion pohjoisreunaa. Toteutuksessa on kuitenkin päädytty aivan toisenlaiseen ratkaisuun, todennäköisesti ilmansuunnallisista syistä.

#### Kerrostalot

Raholan kerrostalojen korkeudet vaihtelevat kahdesta kuuteen kerrokseen ja niiden arkkitehtuurissa löytyy aiheita 1960-luvun taitteen molemmin puolin. Rakennusten ja pihojen suunnitteluratkaisuissa näkyy voimakkaasti sekä maaltamuuton kiihtymisen että yksityisautoilun vallankumous.

1960-luvun alkupuolella toteutuneen keskusaukion ympärillä olevien rakennusten keskeinen teema on valkoinen tehosteväri vaakasuuntaisissa rakennusosissa. Puhtaaksimuuratut tiilipinnat linkittävät keskusta-alueen ilmeeltään Tampereen keskusta. Alueelle ehkä leimallisin rakennus on pitkä Jurvankatua rajaava kerrostalo, joka taittuu kadun mukana aukion eteläpäässä. Aukion ympä-

*Kuva: Entinen lastenkoti toimii nykyisin perhetukikeskuksena*



*Kuva: Raholan monipuolista kaupunkikuvaa Voionmaankadun varrella, pientaloja, rivitaloja ja keskustassa korkeita kerrostaloja.*



rillä on liiketiloja sekä rakennusten maantasokerroksissa että uutta kaupan tilaa edustavassa erillisissä yksikerroksisissa liikerakennuksissa. Kaikki liiketilat ovat käytössä ja vaikuttavat elinvoimailta.

Jurvankadun varrella on aukiota reunustavien kerrostalojen lisäksi monta muuta typologialtaan erilaista asuinkerrostaloa. Varhaisimmat rakennukset vuodesta 1958 lähtien ovat tyyliältään hyvin pelkistettyjä ja kauttaaltaan vaaleaksi rapattuja. 1960-luvulla rakennettuihin niin ikään vaaleansävyisiin elementtirakennuksiin on sen sijaan haettu elävyyttä ja julkisivujen jäsentelyä sisäänvedettyjen asuntokohtaisten parvekkeiden keinoin. Torin itäreunaa rajaavan edelleen muurattuja julkisivuja edustavan huomattavan pitkän asuin- ja liikekerrostalon suunnittelivat arkkitehdit Olavi Heikkilä ja Tauno Salo.

Voionmaakadun länsipäässä on pitkänomaisista kerrostaloista ja pistetaloista koostuva 3-6-kerroksinen aluekokonaisuus, jolla on yhtenäinen julkisivujen värimaailma ja samanlaiset julkisivuille

jatkuvat peltikattojen aiheet. Kaavamuutoksella vuosina 1962-1963 rakennettujen lamellitalojen päädyissä on levein välein uritettu rappaus ja puna- ja keltatiilien värejä muistuttava rappauksen väriskaala. Pohjakerroksissa on autotalleja, tien viereen on rakennettu myös erilliset matalat autotallirakennukset, ja autopaikkoja on myös sisäpihojen parkkialueilla. Korkein lamellitalo sijaitsee lähimpänä Jurvanaukiota.

Voionmaankadun toisella puolen olevissa mittasuhteiltaan siroissa vuonna 1964 rakennetuissa pistetaloissa korostuvat pystysuuntaiset aiheet. Rakennukset on aseteltu harkitusti pääilmansuuntien mukaisesti vallitsevan arkkitehtuuriteorian mukaan. Jälkeenpäin samaan kortteliin rakennettu variaatio pistetaloista ei ole saavuttanut alkuperäisten vertaista siroutta. Ilmeeltään pelkistettyihin ja keveysiin rakennuksiin on tuotu parvekeremontin yhteydessä raskas parvekelementti uudemmalla ajalla. Alun perin rivitalojen ja lamellitalojen kokonaisuudeksi tarkoitettut korttelit muutettiin rakennusvaiheessa huomattavasti tehokkaammaksi.



Kuva: Raholan keskusaukio ja sitä rajaavia asuin- ja liikerakennuksia. Kaupan pyrkimys omaan rakennukseen toteutui Raholassa torin matalassa liikerakennuksessa vuonna 1963.



Kuva: Voionmaankadun piste- ja lamellitaloja. Pistetalojen julkisivua hallitsee uusi, raskas parvekeratkaisu ja lamellitalot ovat saaneet perusparannuksen yhteydessä uuden levyypinnan. Rakennukset ovat sijoitettu väljästi kortteliin ja korkein lamelli sijoittuu Raholan keskustan tuntumaan. Julkisivuiltaan uudistettujen rakennusten katutilaa hallitsevat autot, asfaltti ja autotallirakennukset. Alkuperäisen kaavan matalat rivitalot, paritalot ja lamellitalot korvannut kokonaisuus edustaa Raholassa selkeimmin 1960-luvun muutosta.



Kuva: Tuularikadun kerrostaloja, rakentamisen tehostuminen ja autoilun kasvu näkyvät rakennuksen lisäksi katutilassa ja parkkialueena.

Tuularinkadun ja Nokiantien välinen korttelin kaksi kerrostaloa valmistuivat vuosina 1963 ja 1964. Kerrostalokortteli muodostaa Raholan julkisivun Nokiantien varrella. Kortteli edustaa myös ajalle tyypillistä asemakaavamuutosta. Alkuperäisen asemakaavan kolme matalaa, rakennusmassaltaan porrastettua kerrostaloa muuttuivat toteutusvaiheessa kahdeksi suorakaiteen muotoiseksi korkeaksi kerrostaloksi. Rakennusten ruutu-elementit ja pohjakerroksen autotallit edustavat siirtymistä 1960-luvulle. Kerrostalot suunnitteli osuusliiketoimintaan kuuluva KK:n Asunto-osasto.

Tuularinkadun ja Piikahaan puistoon johtavan kevyen liikenteen väylän välissä on neljä alkuperäisen asemakaavan mukaan rakennettua kaksikerroksista kerrostaloa, jotka ovat tavanomaisen 1950-luvun lamellitalon variaatioita. Rakennuskäyt ja julkisivumateriaalit vaihtelevat rakennuksittain puusta betonielementtiin. Vanhin rakennuksista henkii 1950-luvun alun elämäntapoja ja arvoja, uusin kurkottaa jo ranskalaisine parvekkeineen ja autotallikerroksineen paljon modernimmalle ajalle. Rakennukset liittyvät puistokais-taleeseen huomattavasti luontevammin kuin niitä vastapäätä oleva pitkä alkuperäisen kaavan vastaisesti toteutettu rivitalo.

Huomattavan pitkä rivitalo valmistui vuonna 1962 ja sen suunnitteli arkkitehti Matti Hakuri. Rivitalo korvasi alkuperäisen kaavan viisi kaksikerroksista pienkerrostaloa. Kahdesta rakennuksesta muodostuva kokonaisuus liittyy yhteen keskellä olevalla lämpökeskus- ja huoltorakennuksella. Kadun suuntainen rivitalo laskee rinnettä pitkin puolen kerroksen verran, mikä näkyy mm. rakennuksen poikkeavassa kattomuodossa. Asunnoilla on sekä yksityiset etu- että takapihat. Etupihoja hallitsee ajo autotalliin, takapihoja korkeat pihojen väliset aidat. Vaaleassa mineriittipintaisessa rakennuksessa on myös vaaleat tiilipäädyt. Katu-

julkisivuja hallitsevat ylemmän kerroksen suuret parvekkeet ja ikkunapinnat. Vaikkei rivitalo täysin toiminnallisesti istu sitä ympäröiviin katuun ja puistoon, on rakennuksella kuitenkin kiinnostavuudessaan kuriositeettiarvoa.

### Ippisen- ja Voionmaankadun 1950-luvun pientalot

Valtaosa alueen pientaloista on perinteisiä jälleerakennuskauten käsityövaltaisia tyyppitaloja. Yleistä rakennusten julkisivuarkkitehtuurille on vaalea rappaus tai pystylaudoitus. Rakennukset ovat usein kellarillisia ja puolitoista kerrosta korkeita sekä harjakattoisia. Kellareissa on usein autotalli, ja sisäänkäynti on järjestetty kuistin kautta. Rakennukset ovat ilmeeltään hyvin pelkistettyjä. Rakennusten vaihteleva sijoittelu tonteille, yksityiskohdat, vehreät puutarhat ja kapea katutila synnyttävät tyypillisen 1950-luvun alkupuolen omakotialueen.

### Ippisenkadun 1960-luvun pientalot

Omana kokonaisuutena pientaloalueesta erottuu vuonna 1962-1963 rakennettujen yksikerroksisten pientalojen kortteli Ippisenkadun itäpäässä. Teollista talotuotantoa edustava, arkkitehtonisesti arvokas kokonaisuus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Rakennuksissa on pastellisävyiset vaakasuuntaiset julkisivulaudoitukset. Sekä pientalot että tonttien rajat on asetettu viistosti katuun nähden. Rakennusmassoihin on tehty pienet nykäykset, joilla on saavutettu arkkitehtuuriin lisää pieniä piirteitä. Alueesta haluttiin saada ajan hengen mukaisesti yhtenäinen, joten kaava määrittä rakennusvaihtoehdoiksi kolme Puutalo Oy:n suunnittelemaa talotyyppiä. Kaupungin omistamien tonttien vuokraajaksi tuli Puutalo oy:n ns. Maijantalon, Matintalon tai Markuntalon väliltä. Rakennukset liittyvät 1950-luvulla alkaneesta suuntauksesta, jossa rakennuksen tuli sopeutua mahdollisimman hyvin maisemaan. Puutalo oy aloitti toimintansa vuonna 1940. Vastapäätä tyyppitaloaluetta on 1970-luvun käkikellomaisia jyrkkäkattoisia pientaloja, jotka kätkeytyvät rinteeseen kasvillisuuden joukkoon.



Kuvat: Rivitalon huomattavan pitkä julkisivu, jonka katkaisee vain lämpökeskus edustaa materiaaleiltaan, hengeltään ja suhteeltaan katuun sekä puistoon selkeästi 1960-luvun autoistuvaa ja teollistuvaa maailmaa edustavan kokonaisuuden. Ajalle tyypillistä ovat ikkunanauhat, kahi-tiili, tummat puuosat, julkisivulevyt, pohjakerroksen autotallit, leveä autotie, kapeat jalkakäytävät ja selkeä raja Raholan keskuspuistoon.



Kuva: Sama perusmuoto, vaihtelevat yksityiskohdat, kapeat tielinjat, jalkakäytävien puuttuminen edustavat 1950-lukua.



Kuvat: 1960-luvun teollisesti tuotettujen tyyppitalojen pientaloalue muodostaa jatkeen 1950-luvun alueelle, tuoden selkeästi esiin 1950-luvun lopulle ajoittuvan muutoksen rakentamisessa, kaupunkikuvassa ja kaavoituksessa.

### 4.3.5 Viheralueet

Raholan selvitysalue on rakenteeltaan monipuolinen. Alueella on kerrostaloja, omakotitaloja sekä rivitaloja. Alueella on myös pinta-alallisesti paljon asemakaavoitettua viheraluetta, joka on lähes kokonaan 1950- ja 1960-luvun kaavojen mukaisia. Viheralueista suurin ja painoarvoisin on alueen koilliskulman haltuunsa ottava Piikahaan puisto-alue.

Lähiökeskusta muodostuu Jurvankadun ja sillä olevan aukion varrelle. Pääkatuun tavoiteltu puistotatumaisuutta istuttamalla kadun molemmin puolin kaupunkityyilliset puurivit. Muuten ydinkeskustan viherympäristö on melko niukkaa. Kerrostaloalueiden pihat ovat rakentumisajankohdalle tyyppillisesti hyvin avoimia ja laajat nurmipintaiset alueet yhdistyvät saumattomasti yleisiin viheralueisiin. Rakentumisajankohdan erot ovatkin hyvin havaittavissa joissakin kohdissa, kun avoimet piha-alueet muuttuvat nopeasti pensasaidoilla rajattuihin.

Ippisenkadun varren pientaloalue on katunäkymiltään varsin perinteistä rintamamiestaloaluetta. Tontit on rajattu leikatuin pensasaidoin ja kasvilisuus on melko runsasta ja suureksi kasvanutta. Kaupungin taimitarha alkaa pientalorivin takaa ja muodostaa välivyöhykkeen ennen moottoritietä.

### Piikahaka

Raholan selvitysalueen koko pohjoispuoli, Voionmaankadun ja Nokiakadun väli on taas hyvin suurelta osin puistoaluetta. Alueen vehreänä keskuksena toimii Piikahaka, joka on Raholan kartanon entinen lammashaka. Alue on osoitettu Tampereen kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä (2007) merkittäväksi viherverkon osaksi. Alueen läpi kulkee paljon sorapintaisia ulkoilureittejä, jotka ovat yhteydessä Pyhäjärven rantaan saakka. Puusto on hyvin runsasta, mutta aluskasvillisuus kauttaaltaan pelkkää matalaa ruohikkoa ja heinikkoa. Lisäksi puusto on pääosin korkeita mäntyjä, joiden oksistot ovat hyvin korkealla. Tästä syystä puistossa on hyvin avoin tunnelma. Puistoa reunustavien teiden suuntaan ei toisaalta ole minkäänlaista näkösuojaa, mikä tekee alueesta hieman rauhattoman. Piikahaka on lisäksi luonnonsuojelualue.

### 4.3.6 Asemakaavan toteutuneisuus

Vanhan Nokiantien varteen, entiselle Raholan kartanon pellolle sijoittuvan Raholan kaupunginosan kerros-, rivi- ja omakotitaloja käsittäneen asemakaavan laati Katri Käki ja se vahvistettiin vuonna 1955. Kaava-aluetta laajennettiin 1960 ja 1961 Aaro Alapeuson laatimilla asemakaavoilla alueen itäpuolelle, johon sijoittuivat Piikahaan puisto, Voionmaankadun varren pieni omakoti-alue ja koulukodille varattu tontti.

Raholan alkuperäinen korttelijako ja katuverkosto on pääpiirteissään toteutunut. Erityisesti 1950-luvun asemakaavan keskeiset osat, sisääntulo, tori, liikennealue ja niitä rajaava rakennuskanta keskeisine viheralueineen ovat toteutuneet, joskin 1960-luvun rakentajien toivomuksista tehdyt kaavamuutokset ovat muuttaneet alkuperäisen kaavan rakennusten monipuolista mittakaavaa, massoittelemia ja rytmitystä yksinkertaisemmaksi. Myös rakentamisen kytkeytyminen viheralueisiin muuttui 1960-luvun muutoksissa. Alueen eteläreunan muodostava 1950-luvun pientaloalue ja sen jatkeena oleva 1960-luvun ja Alapeuson suunnittelema täydennysalue ovat toteutuneet alkuperäisen suunnitelman mukaan.

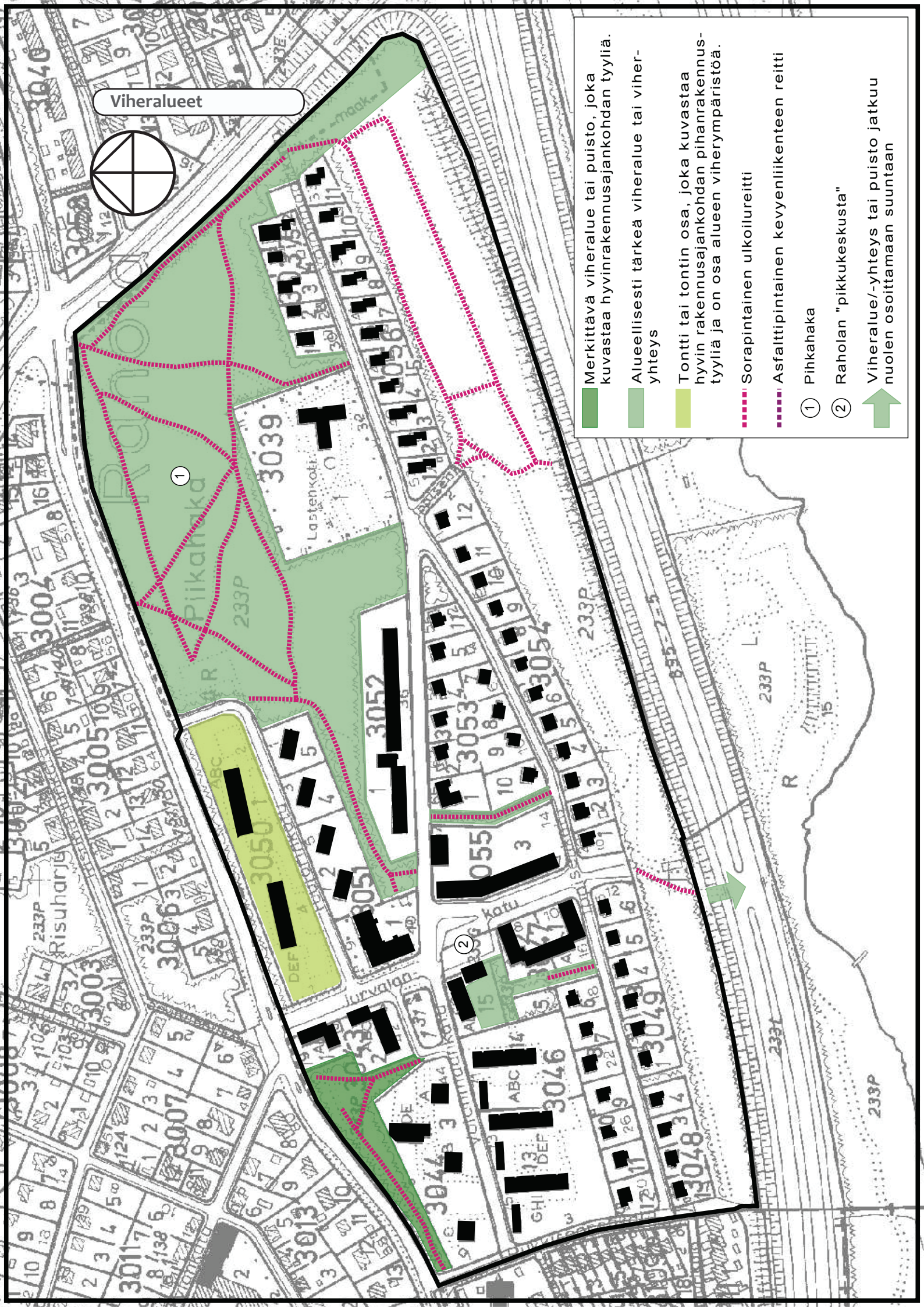
Ydinkeskustan muutoksia ovat lähinnä torin pohjoisreunan julkisen rakennuksen toteutuminen vasta 1980-luvulla erityyppisenä ja torin luoteiskulman viheralueen supistuminen korttelin muutosten johdosta. Raholan keskustan länsipuolelle, Voionmaankadun varrelle jääviin kortteleihin 3046 ja 3044 on tehty merkittäviä muutoksia. 1961 tehdyllä kaavamuutoksella matala rivi- ja paritalojen kortteli (3046) muutettiin kerrostalojen alueeksi, johon oli mahdollista rakentaa kaksi kolmikerroksista ja yhden kuusi-kerroksisen kerrostalon. Kadun pohjoispuolen korttelin (3044) pitkät ajan tapaan porrastetut kolmikerroksiset lamellitalot muuttuivat 1963 ja 1967 tehdyillä kaavamuutoksilla kolmeksi pistetaloksi ja yhdeksi kerrostaloksi. Pistetalojen tonttiin liitettiin osia puistosta, jolloin viheralueen yhteys keskustan aukioihin heikkeni.

Raholan pohjoisosaan jäävässä korttelissa nro 3050 alkuperäiseen kaavaan kuuluvat kolme matalaa, porrastettua lamellikerrostaloa korvattiin vuonna 1962 tehdyssä kaavamuutoksessa kahdella korkeammalla ja yksinkertaisemmalla kerrostalolla, jotka ruutuelementeistä rakennettuina edustavat jo tehokkaamman lähiörakentamisen piirrettä Raholassa. Torin itäpuolella, Voionmaankadun varrella korttelissa 3052 olleet viisi kaksikerroksista asuin- ja liiketaloa muuttuivat

Viheralueet



- Merkittävä viheralue tai puisto, joka kuvastaa hyvinrakennusajankohdan tyyliä.
- Alueellisesti tärkeä viheralue tai viher-yhteys
- Tontti tai tontin osa, joka kuvastaa hyvin rakennusajankohdan piharakennus-tyyliä ja on osa alueen viherympäristöä.
- Sorapintainen ulkoilureitti
- Asfalttipintainen kevyenliikenteen reitti
- ① Pihkahaka
- ② Raholan "pikkukeskusta"
- Viheralue/-yhteys tai puisto jatkuu nuolen osoittamaan suuntaan



1960 tontin omistajan toivomuksesta huomattavan pitkäksi rivitaloksi.

Liikennereittien ja uusien lähiöiden rakentuessa 1960-luvulla alkuperäisessä Raholan kaavasuunnitelmassa esiintyneestä kolmesta sisäänkäynnistä toteutuu vain Nokiantien liittymä, Ippisenkatu. Voionmaankatu ja Jurvalankatu jäävät umpikauduksi, jotka päätyvät moottoritien ja Tesoman valtatiehen.

### 4.3.7 Kohteen arvot

#### Alueellinen yhtenäisyys: • • •

##### Rakennuskannan ajallinen yhtenäisyys

Raholan tarkastelualue on suhteellisen lyhyen ajanjakson aikana syntynyt hyvin monipuolinen kokonaisuus. 1950-luvulla suunniteltu alue toteutui pääosin vasta 1960-luvulla, jolloin uudistuva rakennusteollisuus ja tehokkuusvaatimukset muuttivat alueen ilmettä. Alueella on käytetty monia 1960-luvun taitteen rakennustypologioita; kussakin korttelissa toistuu oma rakennustaiteellinen säännöstönsä. Vaikka alue siinä mielessä on hyvinkin riekaleinen, on kokonaisvaltainen ajallinen yhtenäisyys ja monipuolisuus Raholan lähiön keskeinen arvo.

##### Kaupunkirakenteen ominaispiirteet

Raholan tarkastelualueen rakenne noudattaa selvää perusideaa: Jurvankatu on keskeinen kulkuväylä ja tapahtumapaikka ja sitä on pyritty rajaamaan selkeästi kaupunkikeskustamaisella rakentamisella. Ympäröivät alueet sen sijaan on sijoitettu melko vapaasti ja ilmastavasti maastoon kulkuverkoston varrelle. Keskusaukio kytkeytyy ajan hengen mukaisesti kapealla viheryhteydellä suureen puistoalueeseen. Raholan luonnetta eristettynä omana maailmanaan korostaa sen rajautuminen vilkkaisiin liikenneväyliin. Suuret tielinjat aiheuttavat estevaikutusta ja meluhaittoja.

#### Paikallinen identiteetti: • •

Torin ympärille keskittyvä punatiilinen ydin korkeine ja pitkin rakennuksineen on alueelle hyvin leimallinen. Toinen keskeinen elementti on keskusaukiolta itään kurottautuva Piikahaanpuiston virkistysalue komeine puineen. Piikahaanpuisto kytkeytyy alueen vanhempaan, Raholan kartanoon liittyvään historiaan. Puistoon liittyy lastenkoti, nykyinen perhekoti, joka pyrkii maastoutumaan maisemaan ja olemaan ulkoasultaan kodinomainen. Raholan rakennuskannan monipuolisuus tuo rikkautta alueen identiteettiin.

Alikulun kautta päästään Pyhäjärven virkistysmaisiin.

#### Ympäristöarvot: • •

Suuri alueen laidalle sijoittuva puistoalue kuuluu elimellisenä osana 1950-luvun kaavoitusihanteisiin. Keskusaukiolta Raholan koillisreunalle kurottuva Piikahaanpuisto ei kuitenkaan jäsenny tai rajaudu kaupunkikuvan kannalta erityisen onnistuneesti. Liikenneväylien, Nokiantien, Tesoman valtatiehen ja Nokian moottoritien melu on etenkin alueen länsiosissa häiritsevää; melunsuojauksella voisi ehkä parantaa viihtyvyyttä. Raholassa on myös useita hoitamattomia alueita, jotka ovat päässeet pusikoitumaan pahoin. Virkistysreitistö ei muodosta täysin toimivaa ja viihtyisää verkostoa. Alueen ympäristöarvot liittyvät Piikahaanpuiston vanhaan puustoon, Jurvankadun puuriveihin, Pyhäjärven rannan läheisyyteen sekä omakotitonttien pihoihin. Piikahaka on puistoalueen lisäksi myös luonnonsuojelualue.

#### Arkkitehtoniset arvot: • •

Alueen pääkadun muodostavan Jurvankadun varren arkkitehtuuri koostuu korkeista kerrostaloista, ja niihin liittyvistä matalista lisäosista. Kaupunkikeskustamaista Jurvanaukiota on onnistuneesti rajattu rakennuksin. Tyypillisiä aiheita aukion tuntumassa ovat punatiili, vaaleat ja vaakasuuntaa painottavat rakennusosat sekä korostettu kattomaailma. Keskusaukion ohella Raholan suurimmat rakennusyksiköt sijoittuvat tarkastelualueen pohjoisosiin, josta ne vähitellen madaltuvat kohti etelää ja rantaa. Pistetaloista, lamellitaloista ja autotalleista koostuva kokonaisuus Voionmaankadun varrella on hyvin tyypillinen 1960-luvulle, joskin sen ilme on muuttunut julkisivuremonttien tuloksena vähemmän tunnistettavaan suuntaan. Piikahaanpuiston pitkä ja suora rivitalo on aikakautensa kiinnostava ja edustava rakennustaiteellinen kuriositeetti, joskin sen liittyminen 1950-luvun ympäristöön ei ole täysin luonteva. Samaa kokeilunomaisuutta voi nähdä puiston toisella puolen olevissa kaksikerroksisissa pienkerrostaloissa. Raholan tarkastelualueeseen kuuluvat 1950- ja 1960-luvun pientalokorttelit ovat tyyppitalopiirroksiin perustuvien rakennusten muodostamia selkeitä, yhtenäisiä ja arvokkaita kokonaisuuksia.





## SININEN TEEMA:

Aikakaudelleen tyypillinen asuinalue tai alueen osa, jolla alkuperäinen korttelirakenne on säilynyt. Alueen kaupunkirakenteella on arvoa.

## TOIMENPIDESUOSITUS:

Alueiden korttelirakenne ja viherympäristö tulee pyrkiä säilyttämään. Tarvittavat muutokset ja lisäykset tulee sovittaa alueen alkuperäiseen luonteeseen.

*Lamelli- ja pistetalokortteli: Voionmaan kadun länsipään lamelli- ja pistetalot sekä autotallirakennukset edustavat Raholan kokonaisuudessa 1960-luvun muutosta kohti teollista ja autoilun aikaan liittyvää korttelirakentamista.*

*Ippisenkadun käikkellotalot: Pieni, Piikahaan rajautuva omakotialue muodostaa oman, 1970-luvun kerrostuvan Raholan asuinalueen rakennuskantaan.*

*Tuularinkadun kerrostalot: Elementtitekniikalla toteutetut kaksi kerrostaloa muodostavat Raholan keskeisen julkisivun alueen sisäänkäynnin ja Nokiantien yhteydessä.*

## VALKOISET ALUEET:

Alueilla, joille ei ole osoitettu väriteemaa, tulisi huomioida kaupunkirakenteellinen kokonaisuus sekä rakennusten ja lähiympäristön ominaispiirteet.

## HISTORIALLINEN TIELINJA



## PUNAINEN TEEMA:

Aikakauden edustava asuinalue tai alueen osa, jossa alkuperäinen korttelirakenne, ympäristö ja rakennuskanta on säilynyt. Arkkitehtonisesti arvokas kokonaisuus.

*Raholan keskusta-alue ja Piikahaka: Raholan alueen keskeinen sisääntulo, keskusta-aukiot ja keskuspuisto sekä niihin liittyvät asuin- ja liiketiloja sisältävät kerrostalot edustavat 1960-luvun muutoksista huolimatta 1950-luvun asema-kaavaan keskeisesti liittyviä elementtejä. Puistoon liittyvät pitkä rivitalo ja lastenkoti edustavat yksittäisinä kohteina 1960-luvun alun hyvää arkkitehtuuria.*

*Raholan pientaloalueet: Ippisenkadun 1950-luvun puolitoistakerroksiset pientalot muodostavat alkuperäiseen kaavaan liittyvän elementin, joka luo selkeän kontrastia aluekokonaisuuden keskustan muodostaville korkeille kerrostaloille. Ippisenkadun pientaloalue ja siihen liittyvä kerrostalo edustaa selkeimmin 1950-lukua. Ippisenkadun itäpäähän matalat, talotehtaassa rakennetut omakotitalot edustavat jo siirtymistä 1960-luvun teollisempaan katukuvaan.*

## TOIMENPIDESUOSITUS:

Arkkitehtonisesti arvokkailla alueilla tulisi pyrkiä säilyttämään korttelirakenne, viherympäristö ja rakennusten alkuperäiset ominaispiirteet. Virheelliset rakennusratkaisut pyritään korjaamaan siten, että rakennusten arkkitehtoniset arvot säilyvät. Alueet ovat arkoja muutoksille.